27/06/2020

Αγάπη, σύναξη στην εκκλησία και Θεία ευχαριστία

/ Γνώμες

Πώς συνδέονται οι επιστολές του Αποστόλου Παύλου για την αγάπη και την ευχαριστιακή σύναξη με την θεία ευχαριστία; Τι διασφαλίζει την ενότητα και ποια είναι η **αλληλοεκστατική διαπροσωπική κοινωνία;** Ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω, Αρχιμανδρίτης Μάξιμος, αρχίζει από όλα αυτά, για να φτάσει τελικά στην ανάλυση του θέματος «Μοναχισμός και Θεία Ευχαριστία», σε παλαιότερη ομιλία του σε Μοναχικό Συνέδριο, που έλαβε χώρα υπό την αιγίδα του Αγίου Λευκάδος και του Καθηγουμένου της Ιεράς Μονής Παναγίας Φανερωμένης:

«Ευχαριστώ θερμά τον Άγιο Λευκάδος και τον Καθηγούμενο της που με κάλεσαν να παρευρεθώ στο Μοναχικό τούτο Συνέδριο και να διαπραγματευθώ το σπουδαίο θέμα «Μοναχισμός και Θεία Ευχαριστία».

Παρακαλώ να μου συγχωρηθή το τόλμημα να παρουσιαστώ μπροστά σ’ αυτή την σπουδαία Μοναχική Σύναξη και να πω πράγματα που είναι γνωστά σε όλους σας

και εμπειρικά βιωμένα, εφ’ όσον όλοι ανήκουμε στο κοινόν Σώμα της σωτηρίας μας, την Εκκλησία.

Η Εκκλησία, ως γνωστόν, είναι ο μόνος χώρος μέσα στον οποίο πραγματώνεται το Μυστήριο της λυτρώσεώς μας. Είναι το ζωντανό Σώμα του Χριστού, όπου γίνεται η συνάντηση ημών των αμαρτωλών και αποστατών με τον Σωτήρα και λυτρωτή μας και ημείς οι Μοναχοί, ως μέλη αυτού του Σώματος, όλη την ζωή μας, ψυχή και σώματι, την ενσωματώσαμε ισόβια στον χώρο αυτό εργαζόμενοι την σωτηρία μας.

Η ενσωμάτωσή μας στην Εκκλησία διασφαλίζει όλα τα υπόλοιπα έργα μας. Ούτε η άσκηση, ούτε η προσευχή, ούτε ο πνευματικός μας αγώνας, ούτε και αυτό το μαρτύριο, χωρίς την εκκλησιαστικοποίησή μας, δεν προσφέρουν σωτηρία.

Λέγοντας εκκλησιαστικοποίηση εννοώ την ενσωμάτωση στο Σώμα του Χριστού και τη συνειδητοποίηση ότι ο καθένας μας είναι σε ζωντανή σύνδεση με τα άλλα μέλη που απαρτίζουν το Σώμα του Χριστού, άρα και με την κεφαλή αυτού του Σώματος, τον Χριστό.

Η βασική δύναμη που συνδέει τα μέλη με τον Χριστό και μεταξύ τους είναι η κοινωνία της αγάπης. **Η αγάπη** δεν είναι, σύμφωνα με το δωδέκατο κεφάλαιο της Α΄ προς Κορινθίους επιστολής του Αποστόλου Παύλου, μία απλή αρετή ή ένα απλό συναίσθημα που προσπαθεί ο Απόστολος να ενσπείρει στους Κορινθίους, αλλά **η ύψιστη διδασκαλία του περί κοινότητος και ενότητος της Εκκλησίας του Χριστού, που εν Αγίω Πνεύματι διοχετεύονται από την κεφαλή, τον Χριστό, στα μέλη, όλα τα χαρίσματα του Θεανθρώπου**. Αυτό το Σώμα, δηλαδή η Εκκλησία, που κάλλιστα μπορούμε να το ταυτίσουμε με την αγάπη, δηλαδή την **αλληλοεκστατική διαπροσωπική κοινωνία του Χριστού προς τα μέλη και των μελών προς τον Χριστό και μεταξύ τους, είναι το σημείο εκείνο που διασφαλίζει την ενότητα, χωρίς να αφήνει περιθώρια αυτονομήσεως των μελών ή υποτιμήσεως των χαρισμάτων**. Δεν μπορεί κανένα από τα μέλη να πη «χρείαν σου ουκ έχω». Και τα πιο ταπεινά και ασήμαντα διακονήματα είναι χαρίσματα που οικοδομούν την Εκκλησία.

Η ενότητα αυτή επιτυγχάνεται οντολογικά και οργανικά, όχι θεωρητικά και κατ’ επίνοιαν, ούτε με κάποιες νομικές ή κοινωνικές διαδικασίες που δεν διασφαλίζουν την αλληλοπεριχώρηση των προσώπων που απαρτίζουν το σώμα, επομένως άρρηκτα και ασύγχυτα αιωνίζοντας την αναστάσιμη και εσχατολογική προοπτική της Εκκλησίας.

Στη συνείδηση της αποστολικοπατερικής διδασκαλίας και εμπειρίας, Εκκλησία σημαίνει θεία Ευχαριστία

. **Η Ευχαριστία είναι η «ανακεφαλαίωση του όλου μυστηρίου του Χριστού»**. Δεν είναι ένα από τα επτά λεγόμενα Μυστήρια. Αυτό είναι αντίληψη που προέρχεται από τον σχολαστικισμό της δύσεως, ο οποίος αγνοούσε την παράδοση της Εκκλησίας. Με την αναλυτική μέθοδο, που επεχείρησε να εφαρμόση στην θεολογία ο σχολαστικισμός, κατακερμάτισε το ενιαίο Μυστήριο της σωτηρίας σε επί μέρους αυτόνομες πτυχές, έτσι ώστε να μην έχει η μία αναφορά στις άλλες. Σύμφωνα με τον π. Γεώργιο Φλωρόφσκι, μέχρι την εποχή του σχολαστικισμού δεν έχουμε στην πατερική γραμματεία ορισμό της Εκκλησίας. Τούτο δε, σημαίνει ότι η Εκκλησία ήταν μια φανερή καθημερινή Σύναξη των πιστών στην θεία Ευχαριστία και δεν χρειαζόταν μία θεωρητική περιγραφή.

Επί παραδείγματι **όταν γράφει ο Απόστολος Παύλος στους Κορινθίους «συνερχομένων υμών εν εκκλησία…», εννοεί την Ευχαριστιακή Σύναξη. Η αντίληψη αυτή είναι η ρίζα απ' όπου αντλούσαν αργότερα οι Πατέρες για να αποδώσουν στον όρο «Σύναξις» την έννοια της Ευχαριστίας.**

Επίσης η χρήση από τον Απόστολο Παύλο, στην προς Ρωμαίους επιστολή του, του όρου «όλη η εκκλησία», αποτελεί τον προάγγελο του όρου της «καθολικής Εκκλησίας», που τον συναντούμε για πρώτη φορά στον Άγιο Ιγνάτιο. Και εδώ υπονοείται η συνάντηση επί το αυτό, δια την τέλεση της θείας Ευχαριστίας, όλων των πιστών, ανεξάρτητα από τον χώρο και τον χρόνο που ετελείτο αυτή.

Για να συνδέσουμε στο σημείο αυτό την έννοια της «καθολικής Εκκλησίας» ως σύναξη των πιστών για την τέλεση της θ. Ευχαριστίας με τον Μοναχισμό, αναφέρουμε ότι ο κεντρικός ναός στις Ιερές Μονές μας, όπου συνάζονται οι Μοναχοί να τελέσουν την θεία Ευχαριστία, ονομάζεται «καθολικόν». Σύναξη δηλαδή όλων των Μοναχών για την τέλεση της θείας Ευχαριστίας.

Ακόμη και ο λαός μας έχει ταυτίσει τον χώρο όπου τελείται η θεία Ευχαριστία όχι με την έννοια του ναού, αλλά με την έννοια Εκκλησία. Πηγαίνω στην Εκκλησία λέγει. Έχουμε επομένως μια ταύτιση της Εκκλησίας με την Ευχαριστία.

Είπαμε παραπάνω ότι η αγάπη του Θεού ταυτίζεται με την Εκκλησία και η Εκκλησία ταυτίζεται με την θεία Ευχαριστία. Άρα η Εκκλησία ως Ευχαριστία και ως τόπος όπου εκχέεται η αγάπη του Θεού στον κόσμο, είναι ο μόνος χαρισματικός χώρος μέσα στον οποίο οι άνθρωποι βρίσκουν τον αληθινό τους προορισμό, την καταξίωσή τους, την ελπίδα ότι ο άνθρωπος μπορεί να ζήση αιώνια. Επομένως η Εκκλησία ως αγάπη και ευχαριστία επιβιώνει εσχατολογικά, και «ουδέποτε εκπίπτει».

Είναι χαρακτηριστικός ο λόγος του Αγ. Νικολάου Καβάσιλα, σύμφωνα με τον

οποίον «την εκκλησίαν του Χριστού ει τις ιδείν δυνηθείη... ουδέν έτερον ή αυτό μόνον το κυριακόν όψεται σώμα». Έτσι, λέγει, «σημαίνεται» (δηλώνεται) η Εκκλησία «εν τοις μυστηρίοις». Δεν εννοεί εδώ ο Καβάσιλας τα επτά Μυστήρια, αλλά την θεία Ευχαριστία, έτσι όπως ονομάζεται στην αρχαία λειτουργική γλώσσα: «***τα φρικτά και ζωοποιά Μυστήρια***». Δεν υπάρχει, αναφέρει, μεταξύ Ευχαριστίας και Εκκλησίας κάποια «αναλογία ομοιότητος», αλλά «πράγματος ταυτότης».

Η Εκκλησία του Χριστού ως ευχαριστία, δηλαδή ως η δωρεά της αγάπης του Χριστού, δεν είναι γέννημα του κόσμου τούτου, ούτε στοχεύει να εγκαθιδρύσει την κατοικία της στον κόσμο τούτο. Γεννιέται από τα έσχατα και στοχεύει στα έσχατα. Παροικεί στον κόσμο χωρίς να κατοικεί. Μεταλαμπαδεύει την θεΐκή της δύναμη στους ανθρώπους ελκύοντας αυτούς στην Βασιλεία του Θεού.

Ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, ερμηνεύοντας τον Άγιο Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη, αναφέρει ότι η Εκκλησία ως ευχαριστία είναι η εικόνα της Βασιλείας του Θεού˙ είναι ο μελλοντικός σκοπός του κάθε όντος για την οποία πλάστηκε όλος ο κόσμος. «**Εικόνα εκάλεσεν**», λέγει ο Αεροπαγίτης, «**των αληθών τα νυν τελούμενα εν τη συνάξει**». Βλέπει «την των μελλόντων κατάστασιν ως την αλήθειαν», η οποία εικονίζεται στην Καινή Διαθήκη και σκιαγραφείται στην Παλαιά Διαθήκη. Η θ. Ευχαριστία, σχολιάζει ο Άγιος, είναι η εικόνα της αλήθειας των μελλόντων. Εικόνα ζωντανή, που εμφανίζει την παρουσία της Βασιλείας του Θεού, μέσα στην οποία συμμετέχουμε άπαντες και αναγόμεθα εκστατικά στα μέλλοντα και ασάλευτα. Γι’ αυτό η παράδοση της Εκκλησίας μας, κυρίως των Μονών μας, θέλει τους Ναούς και τους λειτουργούς της, κατά την ώρα της τελέσεως της θείας Ευχαριστίας, ολόλαμπρους, μια εικόνα της θείας λαμπρότητος που εικονίζει «την των μελλόντων κατάστασιν». Επίσης, όλες οι υπόλοιπες λατρευτικές πράξεις, που επιτελούνται στην ορθόδοξη λατρευτική μας παράδοση, γίνονται πριν την τέλεση «των φρικτών και ζωοποιών Μυστηρίων», διότι ο στόχος όλων αυτών είναι να μετάσχουν και να καταπαύσουν στην υπερουράνια αυτή μυσταγωγία.

Αυτό εναργώς προσπαθεί να παρουσιάση ο Μοναχισμός στους πιστούς. Συνειδητοποιεί και αγκαλιάζει την πραγματικότητα αυτή, προσφέροντας όλο τον βίο του ως αρραβώνα σε τούτη την ζωή και ελπίζοντας να μετάσχη στους θείους γάμους στην μέλλουσα».

Τέλος πρώτου μέρους